

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Soukromá základní škola Dobré nálady
Jílová 532/8, Neředín, 779 00, Olomouc
s působností na OA Olomouc, tř. Spojenců 11, 779 00, Olomouc

Vypracovaly:	Mgr. Jana Kunovská Mgr. Tereza Jurášová
Schválila:	Mgr. Tereza Jurášová, ředitelka školy
Platnost dokumentu od:	1. 9. 2019

Úvod

Problematika rizikového chování dětí se stala v posledních letech celospolečenským problémem. Sociálně patologické jevy se dnes dotýkají i dětí školou povinných. Kromě zneužívání návykových látek a sociálně negativních projevů v chování se objevily i nové, další formy rizikového chování jako jsou např. kyberšikana, stalking, netolismus a další. Všichni pedagogové naší základní školy jsou ve shodě co nejdříve začít s programy primární prevence, tzn. poskytnout žákům co nejvíce informací o problematice všech sociálně patologických jevů podaných přiměřeně k jejich věku a na toto téma s nimi mluvit i na neformální úrovni.

Minimální preventivní program je komplexním systémovým prvkem v realizaci preventivních aktivit na základních školách, středních školách, ve školských zařízeních pro výchovu mimo vyučování a školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče.

Celý tým pedagogů ZSDN připravil komplexní, dlouhodobý program prevence sociálně patologických jevů a zahrnuje do něj co nejvíce spolupracujících složek, včetně rodičů.

Program je zaměřen na všechny věkové kategorie žáků, přičemž nejvíce směřuje na žáky ve věku 10 až 15 let, kteří představují v této oblasti nejohroženější skupinu.

Jako začínající základní škola máme výhodu v podobě nízkého počtu žáků, což představuje malé rodinné prostředí, kde se všichni účastníci výchovně vzdělávacího procesu dobře znají a tak mohou být případné sociálně patologické jevy bleskově odhaleny a řešeny.

Jsme připraveni ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, který je přiměřeně svému věku schopen odhalit jakékoliv nežádoucí chování vůči své osobě i vůči osobám jiným. Naším cílem je vytvořit z naší školy místo, které podporuje a motivuje žáky k aktivnímu učení se, kde se děti cítí bezpečně, nebojí se sdělit své názory, myšlenky, postřehy a představy a kde získají kvalitní vzdělání vedoucí k všestrannému osobnostnímu rozvoji. Klademe si též za úkol posilovat zdravé sebevědomí žáků, schopnost komunikace s vrstevníky i s dospělými, pěstovat v žácích kladné morální hodnoty a motivovat je k touze po dalším vzdělávání a co nejlepším uplatnění v budoucím životě. Takový žák pak má šanci odolat negativním vlivům okolí.

Minimální preventivní program vychází z metodických pokynů MŠMT v souladu s § 29 odst. 1 a § 30 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. a § 18 písm. c) zákona č. 379/2005 Sb., který do prevence rizikového chování zařazuje užívání návykových látek, kriminalitu, gambling, záškoláctví, šikanu a kyberšikanu, rasismus a jiné formy násilí, rizikové sexuální

chování, sebepoškozování, podléhání novým náboženským hnutím závislosti na počítačových hrách, na internetu, na sociálních sítích.

Charakteristika školy

Naše škola sídlí v budově olomoucké obchodní akademie, v těsném sousedství Čechových sadů a Smetanových sadů v centru města. Jsme začínající školou s plánovaným otevřením 1. a 6. ročníku. Jako taková začínající základní škola máme výhodu v podobě nízkého počtu žáků, což představuje malé rodinné prostředí, kde se všichni účastníci výchovně vzdělávacího procesu dobře znají a tak mohou být případné sociálně patologické jevy okamžitě odhaleny a řešeny.

Škola poskytne denní formou základní vzdělávání v délce devíti roků, tj. realizaci výuky pro první až devátý ročník a školní družinu. Základním pilířem je vytvoření školy rodinného typu, kdy v každém ročníku bude pouze jedna třída čítající v běžné situaci 15 žáků pro zajištění individuálního přístupu a tím vytvoření užšího kontaktu a partnerského vztahu mezi osobou učitele a žáka, kdy bude taktéž větší možnost zajištění práce se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Bude kladen důraz na spolupráci s rodiči dětí, kde rodič bude součástí školy, aby vznikla skutečná harmonie mezi rodinou a školou.

Prioritou bude rovněž vzájemná spolupráce dětí a to napříč celou školou (forma školních projektů), aby se děti naučily komunikovat nejen se svými vrstevníky, ale i dětmi mladšími a staršími, stejně jako i s ostatními učiteli a zaměstnanci školy.

Podle našeho školního řádu je všem osobám v prostorách školy i na akcích pořádaných školou je zakázáno užívat návykové látky a manipulovat s nimi (tzn. přinášení, nabízení, zprostředkování, prodej, přechovávání). Toto ustanovení neplatí, pokud osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven lékařem.

Ve škole je dále nepřípustné takové chování, jehož záměrem je slovně, fyzicky či jiným způsobem (poškození cizí věci) ublížit jedinci nebo skupině žáků, ohrožovat je nebo jakýmkoliv způsobem zastrašovat. V takových případech ředitel školy neprodleně informuje zákonné zástupce žáka/žáků a jsou navržena ve spolupráci se speciálním pedagogem výchovná opatření, případně mimořádná opatření, a to i ve spolupráci s jinými orgány (pedagogicko-psychologická poradna, Policie ČR, OSPOD)

Cíl

Jsme připraveni ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, který je přiměřeně svému věku schopen odhalit jakékoliv nežádoucí chování vůči své osobě i vůči osobám jiným. Naším cílem je vytvořit z naší školy místo, které podporuje a motivuje žáky k aktivnímu učení se, kde se děti cítí bezpečně, nebojí se sdělit své názory, myšlenky, postřehy a představy a kde získají kvalitní vzdělání vedoucí k všestrannému osobnostnímu rozvoji. Klademe si též za úkol posilovat zdravé sebevědomí žáků, schopnost komunikace s vrstevníky i s dospělými, pěstovat v žácích kladné morální hodnoty a motivovat je k touze po dalším vzdělávání a co nejlepším uplatnění v budoucím životě. Takový žák pak má šanci odolat negativním vlivům okolí.

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti naší školy je zaměřena na:

- Alkohol, nikotinismus, drogové závislosti
- Kriminalita, delikvence
- Patologické hráčství (gamblerství, virtuální drogy – internet)
- Šikanování a jiné násilí
- Kyberšikana
- Záškoláctví
- Rasismus, xenofobie, antisemitismus, intolerance
- Vandalismus a jiné formy násilného chování
- Závislost na politickém a náboženském extremismu

Stěžejním bodem je též rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- Týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- Ohrožování mravní výchovy mládeže
- Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie)
- Domácí násilí
- Patologické hráčství (gamblerství, virtuální drogy – internet)

Další cíle MMP

- dobrá informovanost všech žáků školy v oblasti rizikového chování
- systematická výuka a výchova žáků ke zdravému životnímu stylu

- motivování k smysluplnému využívání volného času, podpora vlastních aktivit žáků a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.
- odstranění nevhodného chování mezi žáky.
- zapojení celého pedagogického sboru školy do systému prevence.
- aktivní spolupráce s rodiči žáků a dalšími organizacemi podporujícími prevenci

Cílem je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

V následujících školních letech je základním principem preventivní strategie na naší škole osvojování zdravého životního stylu a rozvoj dovedností, které vedou žáky k odmítání všech druhů sebepoškozujícího chování, projevů agresivity a porušování zákona. Pouze dítě zdravé, spokojené a sebevědomé má větší šanci odolat negativním vlivům okolí.

Pedagogové povedou žáky důsledně a systematicky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících individualitu žáka, budou rozvíjet zejména mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka.

Důraz je kladen na utváření pozitivního klimatu školy a jednotlivých třídních kolektivů.

Pedagogický tým

Hlavní podíl na dalším rozvíjení znalostí a dovedností související s prevencí rizikového chování spočívá v samostudiu všech učitelů školy a školního metodika prevence. Další vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměří na oblast ochrany dětí před šikanou. Pro pedagogy podílející se na realizaci minimálního preventivního programu je metodickým pomocníkem školní metodik prevence, který pro ně vyhledává nové informace a podněty.

Na realizaci preventivního programu školy se podílejí všichni zaměstnanci školy. Zodpovídá za ni ředitel ZŠDN Mgr. Michal Daněk. Na sestavení MPP a dalším plánování preventivních aktivit ve škole systematicky pracuje Mgr. Veronika Stoklásková, která bude spolupracovat s vedením školy, speciálním pedagogem, třídními učiteli a ostatními pracovníky školy. V případě potřeby naváže spolupráci s dalšími orgány – PPP, dětským psychologem, institucemi zabývající se sociálně patologickými jevy a dalšími odborníky.

Bude mapovat výskyt projevů rizikového chování ve škole a zajišťovat preventivní aktivity a programy prevence pro žáky. K dané problematice bude též poskytovat informace a informační materiály celému pedagogickému sboru a zákonným zástupcům dětí, pokud ji o to požádají.

V případě výskytu rizikového chování v naší škole budou se zákonnými zástupci dítěte řešit vzniklou situaci při dodržování postupů platných pro naši školu ředitel školy Mgr. Michal Daněk, metodik prevence sociálně patologických jevů a speciální pedagog Mgr. Veronika Stoklásková a též třídní učitelka/učitel ve třídě, kterou daný žák navštěvuje.

Preventivní program v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů

Prevence sociálně patologických jevů bude na naší škole realizována na obou stupních, přičemž budou využívány takové metody práce, které budou přiměřené věku žáků a budou jim pomáhat lépe zvládnout danou probíranou problematiku. Do metod bude často zařazováno projektové vyučování, brainstormingové metody, práce ve skupinách, asociační metody a mapy, party dramatické výchovy a hraní rolí, výklad a čtení.

Na I. stupni se žáci mají možnost s problematikou týkající se sociálně patologických jevů setkat v předmětech s přírodovědným zaměřením - v prvouce, v přírodovědě, ale také ve vlastivědě. Na II. stupni se nejvíce dotýká předmětů výchova ke zdraví a občanská výchova, ale objevuje se v různé míře i v dalších předmětech vyučovaných ve vyšších ročnících naší školy. Je třeba znalosti žáků neustále upevňovat, učit je zaujímat jasné postoje k uvedeným problémům a jevům a cvičit je v rozhodovacích dovednostech.

Aktivity podporující primární prevenci

- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci hygieny, životosprávy
- sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami
- základy etické a právní výchovy
- důraz na všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních
- akce zaměřené na zvýšení právního vědomí
- práce na projektech, projektové dny
- poznávací exkurze (poznání profesí, zájmových činností,...)
- kulturní programy (kina, divadla, sport ...)
- spolupráce s organizacemi zajišťujícími programy a projekty týkající se prevence sociálně patologických jevů
- spolupráce s Policií ČR

- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod.
- vedení žáků k volbě správné životosprávy, vysvětlení problematiky poruch příjmu potravy
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, lyžařského výcviku, projektových dnů, dodržováním tradic školy
- ekologická výchova

I. stupeň

Primární prevenci na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, vlastivědě a přírodovědě. Při výuce lze využít různých metod a také materiálů z oblasti primární prevence. Na prevenci se svými aktivitami též podílí školní družina.

Začlenění aktivit týkající se prevence sociálně patologických jevů do výuky

I. stupeň - 1. - 3. Ročník

Člověk mezi lidmi	přátelství, rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi, sociální komunikace, řešení konfliktů
Bezpečné chování	ochrana zdraví svého i svého okolí
Člověk a zdraví	denní režim, osobní hygiena
Osobní bezpečí	nebezpečí pro dítě a jeho okolí
Dopravní výchova	bezpečnost silničního provozu, dítě jako účastník silničního provozu

I. stupeň – 4. – 5. ročník

Zdraví a jeho ochrana	Hygiena: - osobní hygiena - základ zdravého vývoje člověka - duševní hygiena - hygiena pracovního prostředí, oděvu
------------------------------	---

Zdravá výživa	vitamíny a jejich potřeba pro zdraví člověka
Zdravý životní styl	pohybové aktivity, relaxační a regenerační postupy
Návykové látky	základní rozdělení drog, legální drogy - cigarety, alkohol
Osobní bezpečí	bezpečné chování, reagování v nebezpečných situacích

II. stupeň

Zásadní roli v systému má třídní učitel, který monitoruje vztahy a dění ve své třídě a potřeby žáků a spolupracuje se školním metodikem prevence a speciálním pedagogem.

S tématy z oblasti prevence se pracuje převážně v předmětech občanská výchova, výchova ke zdraví, přírodopis, chemie.

Začlenění aktivit týkající se prevence sociálně patologických jevů do výuky

II. stupeň – 6. ročník

Vztahy mezi lidmi	vztahy v rodině, vztahy mezi vrstevníky, komunikace, utváření svého „JÁ“, vyrovnávání se s problémy
Osobní bezpečí	šikana a jiné násilí, kyberšikana
Sexuální výchova	sexuální dospívání, reprodukční zdraví, nebezpečí zneužívání dětí – jak se zachovat, co dělat
Zdravý životní styl	návykové látky
Člověk a zdraví	tělesná a duševní hygiena

II. stupeň – 7. ročník

Vztahy mezi lidmi	asertivita, komunikace, sebepoznání, sebevýchova, pomoc druhému
Osobní bezpečí	šikana, kyberšikana, nebezpečné situace
Sexuální výchova	pohlavně přenosné choroby, antikoncepce
Zdravý životní styl	civilizační choroby, návykové látky
Člověk a zdraví	sebepoškozování, autodestruktivní závislosti

II. stupeň – 8. ročník

Vztahy mezi lidmi	asertivita, komunikace v „partě“, chování podporující dobré vztahy
Osobní bezpečí	šikana, kyberšikana, umět pomoci sobě i ostatním, trestný čin, trestní odpovědnost, domácí násilí, stalking
Sexuální výchova	sexuální deviace, první sexuální kontakt
Zdravý životní styl	civilizační choroby, návykové látky, závislost a její následky, náboženské sekty
Člověk a zdraví	netoxické závislosti, manipulace

II. stupeň – 9. ročník

Vztahy mezi lidmi	hledání blízkého člověka, psychologie rodiny – syndrom CAN, stres, deprese
--------------------------	--

Osobní bezpečí	základy trestního práva, kriminalita mladistvých
Sexuální výchova	partnerství, sexualita – formování osobnosti, plánované rodičovství, zneužívání, sexuální kriminalita, promiskuita
Zdravý životní styl	poruchy příjmu potravy
Člověk a zdraví	ochrana před chorobami

Znalostní kompetence žáků v oblasti primární prevence:

1. - 3. ročník

Žák:

- ☞ srovná hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- ☞ uvádí příklady, jak si udržet fyzické a duševní zdraví
- ☞ odmítá všechny formy násilí
- ☞ projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- ☞ chápe zdravotní rizika užívání tabáku a alkoholických nápojů a pochutin obsahujících kofein
- ☞ zná telefonní čísla policie, záchranné služby, hasičů
- ☞ v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné
- ☞ chová se obezřetně při setkání s neznámými lidmi
- ☞ ví, že nesmí bez svolení nikam odejít, především pak s neznámou osobou, zůstat o samotě s neznámou osobou, otevírat byt cizím osobám, přijmout cokoli od neznámých osob
- ☞ chápe rizika spojená nadměrným používáním médií
- ☞ zná telefonní čísla tísňových linek
- ☞ získává povědomí o možnostech pomoci prostřednictvím Linky bezpečí, existence dětského krizového centra

4. - 5. ročník

Žák:

- ☞ zná a používá pravidla denního režimu
- ☞ na základě znalostí o zdravém stravování sestaví správný jídelníček
- ☞ zná základy první pomoci a dokáže je aplikovat v praxi
- ☞ vysvětlí rozdíl mezi legální a nelegální návykovou látkou
- ☞ uvědomuje si rizika spojená s užíváním návykových látek a zná následky a dopady užívání
- ☞ čelí tlaku nabídky návykových látek v modelových situacích
- ☞ zná způsoby odmítnutí návykové látky
- ☞ zná následky a dopady užívání drog
- ☞ chová se obezřetně při setkávání s neznámými lidmi v realitě i prostřednictvím sociálních a mediálních sítí
- ☞ rozpoznají projevy lidské nesnášenlivosti

6. - 9. ročník

Žák:

- ☞ chápe pravidla chování v rodině i mezi vrstevníky
- ☞ přispívá k vytváření dobrých mezilidských vztahů
- ☞ chápe role v komunitě (rodina, třída, škola, vrstevnická skupina)
- ☞ uvědomuje si svoji osobnost
- ☞ vyhodnotí své přednosti a nedostatky
- ☞ uplatňuje pravidla tělesné a duševní hygieny
- ☞ používá správné způsoby chování v daných situacích
- ☞ dokáže správně zareagovat a asertivně jednat
- ☞ správně vyhodnotí manipulativní chování vrstevníků, medií a sekt
- ☞ definuje pojem šikana
- ☞ dokáže poradit oběti šikany
- ☞ chová se bezpečně na internetu a sociálních sítí
- ☞ projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví
- ☞ uvědomuje si rizika spojená s užíváním návykových látek
- ☞ dokáže odmítnout nabídnutou látku (v modelové situaci)
- ☞ zná centra primární prevence v Olomouckém kraji
- ☞ umí požádat o pomoc pro sebe i pro druhé
- ☞ používá obezřetných pravidel při potkávání s neznámými lidmi
- ☞ uvědomuje si svoji sexualitu
- ☞ respektuje fyziologické změny v době dospívání
- ☞ zná následky rizikového sexuálního chování

- ☞ zná pravidla pro bezpečné sexuální chování
- ☞ vyjmenuje a zná použití všech typů antikoncepčních metod
- ☞ svěří se se svými zdravotními problémy a dokáže vyhledat odbornou pomoc
- ☞ chová se s úctou k druhému pohlaví
- ☞ uplatňuje správné stravovací návyky
- ☞ rozpozná potraviny, které přispívají k rozvoji civilizačních nemocí
- ☞ chrání své zdraví
- ☞ vyjmenuje rizika spojená s autodestruktivními závislostmi
- ☞ používá relaxační techniky pro zvládnání stresu
- ☞ zná základy trestního práva

PREVENTIVNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

Tato část dokumentu Minimální preventivní program – Preventivní program proti šikaně přispívá ve škole k vytvoření bezpečného, respektujícího a pomoc a spolupráci poskytujícího prostředí. Zaměřuje se na prevenci šikany, nebezpečné formy násilí rozmáhající se mezi dětmi již na 1. stupních základních škol. Nabízí postupy, řešení při diagnostice jednotlivých stádií šikany. Tento program je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, žákům a jejich zákonným zástupcům.

Program proti šikanování je vypracován jako součást Minimálního preventivního programu Soukromé základní školy Dobré nálady byl zpracován dle metodického pokynu č.j. MŠMT- 22 294/2013-1.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky.

Cílem programu je vytvořit zdravé a bezpečné klima školy, prostředí přátelské vůči žákům, všem pracovníkům a zákonným zástupcům, prostředí, ve kterém je žák úspěšně zařazen do třídního kolektivu a může se harmonicky rozvíjet. Tento cíl koresponduje s jednou z hlavních myšlenek naší školy, a to vytvoření užšího kontaktu a partnerského vztahu mezi učiteli a žáky a zajištění harmonie mezi rodinou a školou. Budeme se maximálně snažit o včasné odhalení jakýchkoliv narušených vztahů ve třídě i v rámci školy celkově a tuto

situace ihned řešit. Věříme, že při nízkém počtu žáků, které budeme ve třídách mít, se nám to bude dařit.

Ochranu žáků před projevy násilí a diskriminace řeší i náš Školní řád v oddílu Povinnosti žáků ZŠDN, který ukládá žákům povinnost informovat IHNED pedagogické pracovníky školy v případě sebemenšího podezření na projevy šikany či jakékoliv formy nežádoucího chování, a také v oddílu Ochrana před sociálně patologickými jevy, kde je zakotveno, že ve škole je dále nepřijatelné takové chování, jehož záměrem je slovně, fyzicky či jiným způsobem (poškození cizí věci) ublížit jedinci nebo skupině žáků, ohrožovat je nebo jakýmkoliv způsobem zastrašovat. V takových případech ředitel školy neprodleně informuje zákonné zástupce žáka/žáků a jsou navržena ve spolupráci se speciálním pedagogem výchovná opatření, případně mimořádná opatření, a to i ve spolupráci s jinými orgány (pedagogicko-psychologická poradna, Policie ČR, OSPOD).

Charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Podoby šikanování

- **přímá** – fyzické útoky v podobě bytí, vydírání, loupeže, poškození cizí věci, slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, vyhrožování, ponižování, sexuálního obtěžování až zneužívání, nově se může realizovat pomocí e-mailů, sms zpráv a internetu vůbec. V těchto případech se jedná o tzv. kyberšikanu.

Možné znaky přímé šikany:

Žák:

- získává pokořující přezdívku, je terčem posměchu, nadávek
- je často kritizován či častován nenávisťnými a pohrdavými poznámkami
- dostává příkazy od jiných spolužáků, kterým se podřizuje
- přinucen odevzdává věcné či peněžní dary agresorům
- je terčem fyzických útoků – honění, strkání, kopání, při rvačkách agresí neoplácí, snaží se uniknout

- **nepřímá** – demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Možné znaky nepřímé šikany:

Žák:

- je o přestávkách často osamoceny, ostatní se s ním nebaví, nemá kamarády, vyhledává blízkost učitelů
- je uzavřený, působí nešťastně, smutně, mívá blízko k pláči
- ostýchá se mluvit před třídou
- mívá ušpiněné či poškozené věci, v tomto stavu mívá i oděv
- stále postrádá nějaké své věci a odmítá vysvětlit jejich poškození či ztrátu
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná ve škole častěji chybět
- fyzické projevy na svém těle nedovede uspokojivě vysvětlit (modřiny, škrábance)

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří šikana:

- **PSYCHICKÁ - verbální, přímá a nepřímá** (součástí je i **kyberšikana**, která se děje prostřednictvím ICT technologií)
- **FYZICKÁ - přímá a nepřímá** – krádeže a ničení majetku oběti
- **SMÍŠENÁ** – kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní příkazy apod.

Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti. Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Stádia šikanování

Šikanování není nikdy jen záležitostí agresora a oběti. V tomto smyslu je šikanování vždy těžkou poruchou vztahů. Vztahy při šikaně mají svoji vnitřní dynamiku a svůj zákonitý vývoj.

Jednotlivá stádia totiž vyžadují odlišné způsoby zásahů. Postupně vzniklo pětistupňové schéma:

První stádium

zrod ostrakismu - jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře, je neoblíbený a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, vysmívají se mu. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium

fyzická agrese a přitvrzování manipulace - důvodů bývá více, dvě nejčastější příčiny se nezřídka vzájemně podmiňují:

a) náročné situace, kdy ve skupině stoupá napětí, tehdy začnou ostrakizovaní žáci instinktivně sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají své nepříjemné pocity například z očekávané písemky, z konfliktu s učitelem, nebo z toho, že je škola prostě obtěžuje.

b) situace, kdy se v jedné třídě sejde několik výrazně agresivních asociálních jedinců a v rámci své přirozenosti od samého počátku používají násilí pro uspokojování svých potřeb. Znalost toho, jak chutná moc, když bijí a tyranizují někoho slabého, může vyvolat u disponovaných jedinců prolomení posledních zábrán a tehdy začínají své agresivní chování opakovat.

Třetí stádium

vytvoření jádra – jedná se o klíčový moment, v němž je utvořena skupina agresorů, „úderné jádro“, jehož členové začnou spolupracovat a systematicky šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se jimi stávají ti, kteří jsou už osvědčeným objektem 1. stádia.

Čtvrté stádium

většina přijímá normy - normy agresorů jsou přijaty většinou a stávají se nepsaným zákonem. V této chvíli získává neformální tlak novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Dochází k vytvoření norem vůdců.

Páté stádium

totalita neboli dokonalá šikana – násilí jako normu přijímají všichni členové třídy, stává se skupinovým programem. Dochází k postupnému nastolení totalitní ideologie šikanování, tzv. stadia vykořisťování. Třída je rozdělena na dvě skupiny označované jako otrokáři a otroci. Důkazem moci nad otroky je to, že bez jakéhokoliv náznaku obrany jim otrokáři mohou způsobovat bolest. Původně neutrální nebo nesouhlasící členové skupiny se zájmem přihlížejí, případně se stále aktivněji zapojují nebo už také šikanování realizují. Násilný stav se začíná považovat za normální, otroci se plně podřizují. Neúnosnost utrpení řeší únikem do nemoci, odchodem ze školy, pokusem o sebevraždu nebo se případně zhroutí. (Michal Kolář, 2001)

Typy iniciátorů šikanování

- krutý primitivní jedinec vyžadující poslušnost, se silným energetickým přetlakem, s kázeňskými problémy, s narušeným vztahem k autoritě, dítě většinou z rodin, které špatně spolupracují – násilnická rodina (dítě citově deprimované), hyperprotektivní matka v rodině, dominantní matka a submisivní otec v rodině, rodiče na vysoké vzdělanostní a sociální pozici – často narušený vztah mezi otcem a synem, kdy dítěti není umožněno projevit svou slabost
- slušný kultivovaný, narcisticky šlechtěný jedinec, sevřený, zvýšeně úzkostný
- optimistický, dobrodružný, výmluvný a nezřídka oblíbený, vlivný jedinec, vtipálek, který tímto způsobem zlepšuje své postavení ve třídě, kterou takto baví a neumí odhadnout, kdy už se nejedná o legraci

Možná charakteristika oběti

- dítě s určitou odlišností (fyzický či duševní handicap však často není důvodem
- dítě, které neumí skrýt strach

Spolupráce se zákonnými zástupci dětí

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování.

Dítě:

- doma nevypráví o žádných pozitivních zážitcích se spolužáky, ti za ním nepřicházejí ani domů, ani s nimi nikam nechodí – nemá spolužáka ani kamaráda, s nímž by mohlo trávit volný čas, s kterým by si telefonovalo, není zváno na návštěvu k jiným dětem
- má nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- do školy nechodí běžnou či nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, žádá o doprovod nebo odvoz do školy
- bývá doma smutné, objevují se u něj výkyvy nálad, ztrácí chuť k jídlu
- neklidně usíná, popřípadě usíná i s pláčem, má neklidný spánek
- ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí
- žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že peníze ztratil, případně je doma krade)
- hlásí nápadně často ztrátu osobních věcí
- projevuje se neobvykle, nečekaně agresivně k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům
- stěžuje si na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se najít důvody, aby mohlo zůstat doma
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat
- vyhýbá se docházce do školy
- zdržuje se doma více, než mělo ve zvyku

Minimální požadavky na školu pro řešení šikany

Spolupráce s rodiči

Ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování. Je to základní předpoklad, aby mohl vytvořit příznivé podmínky pro vyškoleného odborníka na řešení šikany a inicioval rozvíjení školního programu proti šikanování. Škola má vyškoleného alespoň jednoho pedagoga pro koordinaci a následně i pro řešení šikany – zpravidla metodika prevence, který umí kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany a rozhodnout, zda řešení zvládne škola sama nebo se obrátí na odborníka.

Škola bude aktivně spolupracovat s rodiči na ochraně dětí a žáků před šikanou. Rodiče budou seznámeni s Minimálním preventivním programem, jehož součástí je i Program proti šikanování. MPP je přístupný na webových stránkách školy. Rodiče při podezření informují třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.

Nejsou - li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny pedagogickými pracovníky včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informacemi na ředitele školy. Ten zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy.

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany spolupracovat s institucemi:

- **v resortu školství**
 - pedagogicko-psychologická poradna
 - středisko výchovné péče
 - speciální pedagogická centra
- **v resortu zdravotnictví**
 - dětský psycholog
 - centra s odbornou a terapeutickou péčí
- **v resortu sociální péče**
 - oddělení péče o rodinu a dítě
 - oddělení sociální prevence

Školní metodik prevence informuje o krizových telefonních linkách k šikaně/kyberšikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče:

- Krizová telefonní linka k šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče
 - tel.: 286881059
 - tel.: 774089181
- Linka bezpečí
 - tel.: 116 111
 - web: www.internethelpline.cz
- Rodičovská linka Linky bezpečí
 - tel: 840 111 234
 - tel.: 606 021 021
- Národní centrum bezpečného internetu
 - web: www.saferinternet.cz

- E-bezpečí
 - web: www.e-bezpeci.cz
 - web: www.poradna.e-bezpeci.cz

- Horká linka – nevhodný obsah na Facebooku
 - web: www.horkalinka.eu

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu. Skutkovou podstatu účastenství na trestném činu může jednání pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu.

Aktivity školy v prevenci proti šikaně

- vytváření příznivého školního klimatu a pozitivních vztahů mezi žáky
- zveřejnění programu proti šikanování na stránkách školy
- zařazování tématu o šikaně do všech vyučovacích předmětů i do témat pro školní družinu
- dodržování školního řádu
- vedení žáků k sebedůvěře, zdravému sebevědomí a zodpovědnosti za své jednání
- vytvoření důvěry mezi žáky a učiteli, komunikování s dětmi jako s partnery, ochota je vyslechnout a podílet se s nimi na řešení
- vést děti k plnění jejich povinností a zároveň respektovat jejich práva
- pravidelné konzultační hodiny školního metodika
- prevence a všech ostatních členů pedagogického týmu
- dotazníkové šetření žáků formou her
- dozory pedagogických pracovníků

- okamžitě a aktivně vystupovat proti projevům agresivity ve všech případech
- vytvářet dobré vztahy mezi mladšími i staršími žáky školy, mapovat tyto vztahy v jednotlivých třídách i napříč celou školou
- informovat žáky i zákonné zástupce o možnostech, na koho se obrátit při problémech

Pokud se vám Vaše dítě svěří se svým trápením, důvěřujte mu, vyslechněte ho a slibte mu pomoc. Pokuste se zjistit co nejvíce informací a kontaktujte školu, že máte podezření na výskyt šikany. Můžete se s důvěrou obrátit na kohokoliv z našeho týmu Dobré nálady, všichni budeme připraveni s Vámi danou situací řešit. Budeme brát vážně všechny informace, se kterými se nám svěříte. Společně se pak dohodneme na dalším postupu řešení.

Věříme, že tato situace nenastane, neboť cílem Soukromé školy Dobré nálady je poskytovat vyučovací proces v přátelském, rodinném prostředí malé školy, kde se všechny děti mezi sebou znají, kde každý pedagog zná každé dítě ve škole a kde se budou pěstovat ty nejlepší vztahy i mezi rodiči dětí a všemi členy týmu Dobré nálady.

PREVENCE KYBERŠIKANY

Ve 21. století je počítač s internetem nezbytnou součástí každé domácnosti a má sám o sobě plnou řadu pozitiv a výhod. Rodiče mohou využívat internet pro pracovní záležitosti, pro nákupy a prodeje, pro platby, cestování či jakoukoliv inspiraci. Dále internet může pomoci dětem při úkolech do školy, kdy děti na internetu získávají všemožné informace, z kterých mohou čerpat při psaní referátu, seminární práce atd. V neposlední řadě internet slouží například pro poslech hudby či sledování filmů. Toto všechno jsou pozitiva internetu. Internet nám tedy velmi usnadňuje získávání informací a ulehčuje nám tak náš život. Internet však má i řadu negativ. A jedním z nich je právě kyberšikana. Internet je ale pouhým nástrojem ke kyberšikaně, ten největší problém představují uživatelé internetu.

Kyberšikana je šikana, která se děje prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Oproti šikaně je kyberšikana mnohonásobně traumatizující, a to z důvodu, že oběť často neví, kdo ho šikanuje, jelikož je agresor častě v anonymitě či se vydává za někoho jiného a tím získává pocit nepolapitelnosti a roste v něm síla.

S kyberšikanou se podle průzkumu setkala již polovina dětí v České republice. Často se stává, že děti o tomto problému nikomu neřeknou, protože si myslí, že jim rodiče zabaví notebooky, tablety či telefony. Je velice důležité, aby rodič kyberšikanu řešil a udělal ihned opatření, která jsou možná – řešením není zakázat používání moderních technologií. Nejdůležitější je naučit dítě bezpečně užívat internet, poučit ho, jak se má správně chovat na sociálních sítích a seznámit ho s riziky, která mohou na internetu čekat.

Projevy kyberšikany

- zasílání urážlivých či zastrašujících zpráv a pomluv
- pořizování fotografií a videí, jejich upravování, následné zveřejňování s cílem poškodit druhého
- krádež identity – zneužití cizích účtů (Facebook, email, ...)
- obtěžování a pronásledování voláním, psaním zpráv nebo prozváněním
- provokace a urážky na diskusních fórech

Slovník pojmů

- **hejtování**
 - vychází z anglického slova hate = nenávidět
 - forma agresivního chování, kdy uživatelé internetu uráží a napadají druhé
- **sexting**
 - elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií a videí s erotickým obsahem
- **kybergooming = kyberkrášení**
 - vydávání se za jinou osobu z cílem psychicky zmanipulovat oběť
 - většinou se starší osoba vydává za dítě, aby získala důvěru oběti (dítěte) a vylákala ho na schůzku
- **kyberstalking**
 - dlouhodobé, opakované, systematické a stupňované pronásledování a obtěžování oběti pomocí informačních a komunikačních technologií
- **hoax**
 - poplašné, nebezpečné, řetězové, podvodné emaily
- **netiketa**
 - pravidla a zásady chování na internetu
- **krádež identity**
 - zneužití cizích účtů
- **phishing**
 - podvodná technika k získávání citlivých údajů (hesla, čísla platebních karet ...)

Věděli jste, že ...

- účet na Facebooku může mít dítě až od 13 let
- průměrná komunikace dítěte v běžném roce vypadá takto:
 - 50 h rodiče

- 850 h škola
- 1500 h internet
- děti na internetu nejčastěji hledají slovo sex, porno
- stále více lidí včetně dětí se baví tzv. sextingem
- 2 ze 3 návrhů na schůzku jsou realizovány
- každý 5. člověk se na internetu vydává za někoho jiného
- děti, které mají počítač ve svém pokoji, ho užívají i v době, kdy si rodiče myslí, že se učí nebo spí
- přes 60 % dětí pod 7 let má nekontrolovaný přístup internetu

Pravidla bezpečného užívání internetu

- ☞ **Nedávej nikomu adresu ani telefon.** Nevíš, kdo se skrývá za monitorem na druhé straně. Zabrániš tak možnému únosu, zneužití citlivých dat, vykradení bytu, obtěžování neznámou osobou přílišnou korespondencí nebo mobilním telefonem.
- ☞ **Neposílej nikomu, koho neznáš, svoji fotografii a už vůbec ne intimní.** Svoji intimní fotografii neposílej ani kamarádovi, nikdy nevíš, co s ní může udělat. Předejdeš tak psychickým problémům, ze zveřejnění tvých intimních fotografií.
- ☞ **Udržuj všechny hesla v tajnosti.** Nesděluj je ani kamarádům. Snížíš tak riziko krádeže identity na svých účtech.
- ☞ **Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé a urážející emaily.** Ignoruj je. Takovým chováním se nejlépe ubrániš negativním následkům
- ☞ **Nedomlouvej si schůzku přes internet, aniž bys o tom řekl někomu jinému.** Zabrániš tak nebezpečí zneužití a únosu.
- ☞ **Pokud narazíš na obrázek, video či email, který tě šokuje, opusť webovou stránku,** pokud je to možné, obrázek blokuj nebo ho nahlas správci sítě.
- ☞ **Svěř se dospělému, pokud tě stránky nebo něčí vzkazy uvedou do rozpaků či tě vyděsí.** Předejdeš tak nebezpečí.
- ☞ **Neotvírej zprávy od neznámého odesílatele.** Vyhneš se tak virům, které ti mohou zničit počítač. Hrozí útok na citlivá data uložená ve tvém počítači.
- ☞ **Nevěř žádné informaci, kterou na internetu získáš.** Učíš se tak uvažovat nad pravdivostí informací, které se k tobě dostanou.
- ☞ **Když se s někým nechceš bavit. Nebav se.** Nauč se říkat ne. Máš právo vybírat si, s kým chceš komunikovat. Buduješ si tak zdravé sebevědomí.

Skutečné Případy

převzáno s portálu sexting.cz

Hope Witsell (USA, 2009)

12. září 2009 spáchala sebevraždu 13letá žákyně 7. třídy floridské základní školy Hope Witsell. Důvodem její sebevraždy byl sexting. Protože chtěla upoutat pozornost Alexe Eargooda, chlapce, který se jí líbil, zaslala mu mobilním telefonem svou nahou fotografii. Jeho spolužačka si ale v autobuse od Alexe půjčila mobil, ve kterém našla nahou fotku Hope. Tuto fotku pak dívka přeposlala dalším spolužákům a spolužačkám ze školy. Během několika hodin začala fotografie kolovat po několika okolních základních a středních školách. Od této chvíle začal probíhat ve škole šikana – spolužáci se Hope smáli, uráželi ji, říkali o ní velmi nepěkná slova. Postupně se o sextingu Hope a o její nahé fotografii šířící se školou dozvěděl vedení školy, které Hope na týden vyloučilo ze školy.

Pod tlakem neustálého posměchu a urážení Hope 12. září 2009 spáchala sebevraždu (oběsila se ve svém pokoji).

Žaneta (ČR, 2012)

15letá Žaneta se rozhodla, že si vyzkouší, jak sociální síť GIFYO funguje. Žaneta byla jazykově zdatná a angličtina jí nečinila žádné potíže, zaregistrovala se a stala se aktivní uživatelkou. Jednoho dne se seznámila s Michelem. Michel byl krásný, štíhlý, černovlasý 16letý vyznavač stylu emo - bledá kůže, hubená postava, piercing v jazyku. Michel pocházel z Francie a stejně jako Žaneta síť GIFYO aktivně využíval, svůj profil zásoboval různými fotografiemi, na některých byl od pasu nahoru nahý. Žanetě rovněž odeslal odkaz na svůj profil na Facebooku. Michel začal se Žanetou konverzovat, začali si společně vyměňovat stále odvážnější fota a jednoho dne mu Žaneta poslala svou vlastní fotografii "nahoře bez", přičemž na ní byl zřetelně a jasně zachycen Žanetin obličej.

Michel začal Žanetě psát o další fotografie. Žaneta však odmítla. Způsob jejich komunikace se pak ze dne na den radikálně změnil. Michel oznámil Žanetě, že navštívil její facebookový účet a získal kontakty na její přátele a rodiče s tím, že pokud mu nezašle další intimní materiály, zveřejní její fotografie na erotických portálech a informuje o jejich existenci její přátele. Žaneta mu nevěřila, načež Michel zveřejnil první 3 fotografie na veřejném úložišti fotografií, zatím s omezeným přístupem (veřejnost neměla do galerie fotografií přístup, fotografie mohl zobrazit pouze Michel a Žaneta). Vydírání pokračovalo stále intenzivněji a v tuto chvíli Žaneta kontaktovala poradnu E-Bezpečí.

Po vstupní analýze, kterou tým E-Bezpečí prováděl ve spolupráci s týmem internetové bezpečnosti Seznamu.cz, jsme zjistili, že profily Michela jsou falešné. Fotografie, kterými

Michel zásoboval Žanetu, pocházely ze zahraničních úložišť emo-fotografií. Stejně tak IP adresy, které měla Žaneta v záznamech komunikace s Michelelem, pocházely mimo oblast Francie a jsou často používány pro rozesílání spamu. Žaneta přestala s Michelelem komunikovat.

Ten zkusil zaměřit útok na její facebookový profil. Protože si jej Žaneta již dříve přidala do svých přátel na Facebooku, měl Michel přístup k údajům o jejích ostatních přátelích. Jejich seznam si stáhl, aby jej pak mohl využít pro další vydírání. A pak se rozhodl na účet zaútočit. První pokusy odhalit přihlašovací údaje Žanety selhaly, po sofistikovanějším útoku zaměřeném na získání hesla a přístupu k Facebooku však došlo k zablokování a uzamčení účtu Žanety. Té přišla do e-mailové schránky zpráva, že se někdo pokusil o útok na její účet. Žaneta se na svůj účet přihlásila, změnila heslo a zablokovala Michela, který tak ztratil přístup na její profil.

V průběhu šetření celého případu naše týmy se Žanetou komunikovaly pomocí chatu. Žaneta měla velký strach ze zneužití svých fotografií, bála se případ nahlásit policii, nebo o něm alespoň říci rodičům. Měla strach, že se o fotografiích dozví její přátelé a rodiče. Každý den v obavách čekala, zda-li jí útočník odepíše, cítila, jako má nad ní převahu a moc. Protože případy vydírání a vyhrožování (ve spojení se sexuálně laděnými fotografiemi) jsou především o moci nad druhým, o jejím demonstrování.

Michel zkusil vyhrožovat Žanetě a vydírat ji i přes Skype, běžný e-mail a další internetové služby, opakované pokusy kontaktovat Žanetu probíhají i v současnosti. Případ byl předán Policii ČR.

KRIZOVÝ PLÁN

Krizový plán vychází z Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1, zohledňuje Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j. 21291/2010-28.

S krizovým plánem jsou obeznámeni všichni pracovníci školy a je k dispozici u ředitele školy.

V rámci prevence rizikového chování jako je **šikana, kyberšikana** či **užívání návykových látek**, je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce, případně v kolektivu vyskytnou. Při jakékoliv změně chování nebo i podezření je vždy nutné:

- pokud jde o jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny

- o zjištěných poznatcích informovat třídního učitele, příp. ředitele školy, metodika prevence
- pokud se změna týká celého kolektivu, přenechat šetření na metodikovi prevence, který je proškolený v řešení sociálně patologických jevů
- třídní učitel o zjištěném stavu informuje zákonné zástupce žáků a s ohledem na situaci buď individuálně nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky, zákonným zástupcům nabídne pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení

Rodiče žáků jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí a mají možnost kdykoliv žádat vysvětlení a objasnění hodnocení nebo postupů řešení školy. Mají možnost se kdykoliv obrátit na ředitele školy a žádat přešetření situace.

Pedagogičtí pracovníci při podezření na zanedbání povinné péče o dítě, tělesné tresty, domácí násilí apod. upozorní zákonné zástupce. Pokud nedojde k pozitivní změně, hlásí situaci na odbor péče o dítě, případně i policii.

Informace pro zaměstnance, zákonné zástupce žáků a žáky o poradenských zařízeních, důležitých telefonních číslech jsou k dispozici na www.zsdobrenalady.cz.

Školní metodik prevence: Mgr. Veronika Stoklásková

Postup školy při výskytu šikany – ve škole nebo na akcích pořádaných školou (výlety, školy v přírodě atd.)

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanu, je za vyšetření situace zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování bude situace projednána s rodiči agresora i oběti, vždy odděleně. Jednání s rodiči budou přítomni: vedení školy, metodik prevence, třídní učitel. Škola volí taktní přístup, všechny informace jsou důvěrné. V případě zájmu rodičů nabídne škola rodičům agresora i oběti odbornou pomoc. Kontakty jsou k dispozici u ŠMP.

Odhad závažnosti (zmapování situace) - okamžitě svolat výchovnou komisi – ředitel školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, speciální pedagog, stanovit, zda vzniklý problém je schopna škola vyřešit sama nebo jestli bude nutné zahájit spolupráci s odborníkem či odborným pracovištěm

5 kritérií:

- a) způsob chování, výpovědi obětí a svědků

- b) závažnost agresivních projevů
- c) četnost agresivních projevů
- d) čas – jak dlouho k šikaně dochází
- e) počet agresorů a obětí

cíle šetření:

- Kdo je obětí? Kolik je obětí?
- Kdo je agresorem? Kolik jich je?
- Kdo je iniciátorem, kdo se pouze účastní?
- Co, kdy, kde a jak konkrétního dělali agresori obětím?
- K jakým závažným agresivním projevům došlo?
- Kde byli a co dělali ostatní svědkové?
- Jak dlouho šikanování trvá?

Jednotný postup a jeho zásady

Je třeba ochránit žáky, které na šikanu upozornily před pomstou agresorů. Rozhovory s obětí i svědky, ale i s agresory je třeba vést diskrétně a pokud možno tak, aby se agresor nemohl dozvědět, co kdo řekl

Rozhovory s obětí - v klidu pozorně vyslechnout oběť, přislíbit diskrétnost, nezpochybňovat její tvrzení, vhodně pokládat otázky, aby nedošlo k psychickému rozrušení oběti, vše si zapisovat, přislíbit pomoc, ale neslibovat něco, co nemůžeme splnit či dodržet – vše probíhá přiměřeně věku oběti.

Rozhovor s osobami, které na šikanu upozornily - v klidu je pozorně vyslechnout, přislíbit diskrétnost, nezpochybňovat jejich tvrzení, vhodně pokládat otázky k zjištění co nejvíce potřebných informací, které následně začneme ověřovat.

Mapování situace ve třídě, kde je na šikanu podezření

Hledání vhodných svědků – spolupracujeme s osobami, které na problém upozornily, zjišťujeme, kdo sympatizuje s obětí či oběťmi, připravíme se na rozhovor s nimi

Individuální rozhovory se svědky – rozhovory vedeme samostatně, tj. nekonfrontujeme oběti s agresory, ani jejich zákonné zástupce

Ochrana oběti – zajistíme režim, aby nedocházelo k dalšímu napadání oběti – zvýšený dohled nad dětmi o přestávkách, při pohybu na chodbě a v sociálních zařízeních

Rozhovor s rodiči obětí - kontaktovat zákonné zástupce oběti, po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy a rodičů nechat oběť doma, doporučit rodičům odborníka z PPP, SVP, příp. jiné vhodné instituce

Rozhovor s agresory - případně konfrontace mezi nimi – zmapování situace, utřídění informací (porovnání se zjištěnými informacemi od svědků, oběti), zjišťování důvodů nepřijatelného chování

Jednání výchovné komise se zákonnými zástupci a odborníky – seznámení zákonných zástupců s problémem, sdělení postoje školy k nevhodným projevům chování, vyzvání zákonných zástupců k vyjádření k situaci, seznámení zákonných zástupců s možnými řešeními navrhovanými školou a možnostmi sjednání nápravy a upozornění zákonných zástupců na uplatnění dalších výchovných opatření v případě opakovaném výskytu problému

Pokud je iniciátorů šikany více, jejich zákonní zástupci budou zváni na jednání do školy jednotlivě, písemnou formou. Z každého jednání bude pořízen zápis s podpisy všech zúčastněných a souhlas rodičů s navrhovaným opatřením.

Informování zákonných zástupců obětí - informovat zákonné zástupce o zjištění, závěrech a případně dalších opatřeních, domluvení se na další spolupráci mezi rodiči a školou, předání kontaktů na instituce zabývající se problematikou šikany.

Výchovná opatření

Nezbytné je nadále pracovat s obětí/oběťmi a agresorem/agresory, v případě potřeby zprostředkovat péči PPP, psychologa. Pro agresory užít výchovná opatření - napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování

Třída, v níž k šikaně došlo, bude nadále sledování všemi vyučujícími pedagogy i nepedagogickými pracovníky školy, pedagogové budou s třídou systematicky pracovat, aby nedošlo k návratu problému, v kolektivu budou nastavena pravidla, o nichž budou všichni účastníci výchovně vzdělávacího procesu informováni, budou pravidelně zařazovány aktivity k „uzdravení“ třídního kolektivu a posilování dobrých vztahů ve třídě.

Situace, kdy škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a policií. Sem patří řešení pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti.

Zjištění závažnosti situace

- četnost, závažnost a míra agresivity jako výsledek delšího vývoje šikanování
- doba, po kterou šikanování probíhá
- atmosféra a vztahy v kolektivu - napětí, strach, souhlas s jednáním a normami agresivních jedinců, spolupráce svědků

Při odhadu závažnějších forem a stádia šikanování je závazný krizový plán, který upravuje:

- způsob ochrany oběti
- povinnosti pedagogických pracovníků a jejich jednotný postup
- žádost o spolupráci specializovaného odborného zařízení
- zajištění spolupráce a organizačních podmínek
- opatření – školní řád, klasifikační řád, pracovní řád
- způsob další práce se třídou

Jednotný postup a jeho zásady

Je třeba ochránit žáky, které na šikanu upozornily před pomstou agresorů. Rozhovory s obětí i svědky, ale i s agresory je třeba vést diskrétně a pokud možno tak, aby se agresor nemohl dozvědět, co kdo řekl

Rozhovory s obětí - zajištění bezpečí oběti, v klidu pozorně vyslechnout oběť, přislíbit diskrétnost, nezpochybňovat její tvrzení, vhodně pokládat otázky, aby nedošlo k psychickému rozrušení oběti, vše si zapisovat, přislíbit pomoc, ale neslibovat něco, co nemůžeme splnit či dodržet – vše probíhá přiměřeně věku oběti

Rozhovor s osobami, které na šikanu upozornily - v klidu je pozorně vyslechnout, přislíbit diskrétnost, nezpochybňovat jejich tvrzení, vhodně pokládat otázky k zjištění co nejvíce potřebných informací, které následně začneme ověřovat

Zahájení spolupráce s odborným zařízením, příp. s Policií ČR

Zajištění ochrany oběti, osob, které na problém upozornily

Prokázání a usvědčení agresorů – přiznání, uznání prohřešků

Intervenční program ve spolupráci s odborníky

Systematická práce s třídním kolektivem – výchovná opatření, preventivní programy, rozhovory

Krizový plán k řešení dalších sociálně patologických jevů

Užívání návykových látek

Pokud má vyučující či jiný zaměstnanec školy podezření na zneužívání návykových látek u žáka, neprodleně informuje vedení školy, zákonné zástupce žáka a společně dojde k dohodnutí řešení problému a dalších postupů. Pokud žák drží návykovou látku v prostorách školy, zákonní zástupci jsou okamžitě informováni a neprodleně se dostaví do školy, pokud z jakýchkoliv důvodů nemohou přijít, žák setrvá v přítomnosti vedení školy, které mu zajistí v případě nutnosti lékařské ošetření.

Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití návykové látky žákem

Při nález látky – známé či neznámé, ji pedagog zajistí, pokud je podezření, že se jedná o drogu, uloží tuto látku do obálky za přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru. Na obálce musí být zaznamenáno datum, dále pak čas a místo zajištění látky, uvedení, komu byla odebrána. Obálka je přelepena, opatřena razítkem škola a uschována na bezpečném místě. Poté škola bezodkladně vyrozumí policii, která provede identifikaci zajištěné látky a látku si převezme a předá škola písemné potvrzení a tomto převzetí.

Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka stejným způsobem přivolanému lékaři.

Pokud je v důsledku požití omamné či jiné návykové látky ohroženo žákovo zdraví, postupuje se následovně: dítě bude odvedeno ze třídy do jiné místnosti, kde zůstane za dozoru určeného pedagoga do doby, než si ho vyzvednou rodiče, případně přijede lékařská služba. Mezitím škola vždy informuje zákonného zástupce žáka o jeho nespécifikovaných zdravotních potížích a jeho rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si dítě co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření. Pokud si rodiče pro žáka nemohou do školy přijít, pracovník školy zavolá lékařskou službu nebo zajistí převoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby. Rodič je o postupu školy předem informován. Škola pak o průběhu celého případu vyhotoví zápis a stanoví postup, jak zamezit případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole.

Základní škola Dobré nálady má ve svém školním řádu zakotven zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v prostorách školy a na akcích pořádaných školou, tj. žák má povinnost: „chránit zdraví své i svých spolužáků, zakázány jsou všechny zdraví škodlivé činnosti (kouření, pití alkoholických nápojů, zneužívání návykových a zdraví ohrožujících látek)“

Ochrana před sociálně patologickými jevy (převzato ze Školního řádu Základní školy Dobré nálady)

Jako začínající základní škola máme výhodu v podobě nízkého počtu žáků, což představuje malé rodinné prostředí, kde se všichni účastníci výchovně vzdělávacího procesu dobře znají a tak mohou být případné sociálně patologické jevy bleskově odhaleny a řešeny.

Všem osobám v prostorách školy i na akcích pořádaných školou je zakázáno užívat návykové látky a manipulovat s nimi (tzn. přinášení, nabízení, zprostředkování, prodej, přechovávání). Toto ustanovení neplatí, pokud osoba užívá návykové látky v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven lékařem.

Při řešení případů souvisejících s výše popsány jevy škola neprodleně informuje státní zástupce žáka a spolupracuje s dalšími institucemi.

Ve škole je dále nepřipustné takové chování, jehož záměrem je slovně, fyzicky či jiným způsobem (poškození cizí věci) ublížit jedinci nebo skupině žáků, ohrožovat je nebo jakýmkoliv způsobem zastrašovat. V takových případech ředitel školy neprodleně informuje zákonné zástupce žáka/žáků a jsou navržena ve spolupráci se speciálním pedagogem výchovná opatření, případně mimořádná opatření, a to i ve spolupráci s jinými orgány (pedagogicko-psychologická poradna, Policie ČR, OSPOD)

Postup při podezření, že žák užívá, přechovává či distribuuje návykové látky

Pedagogický pracovník – metodik prevence, třídní učitel provede prvotní šetření, při němž zjišťuje co nejvíce informací k vyhodnocení závažnosti případu. Provede **pohovor se žákem** buď osobně, nebo za přítomnosti jiného učitele, doporučí mu rozhovor s odborníkem. Případný pohovor s dítětem vedený za účasti psychologa či jiné osoby mimo pedagogický sbor školy, musí být předem oznámen zákonnému zástupci dítěte, který má právo být u takového pohovoru přítomen.

Spolupráce s rodiči

V preventivní oblasti jsou rodiče vybídnuti ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování, jsou seznámeni s náplní práce a konzultačními hodinami metodika prevence.

Žák, který prokazatelně užil omamnou látku v areálu školy a tím porušil řád školy, bude kázeňsky potrestán. Škola okamžitě vyzve rodiče žáka k jednání se školou. Rodiče jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada. Škola doporučí rodičům žáka specializovanou pomoc odborníků, vyhotoví dva zápisy z jednání. Jeden obdrží rodiče žáka, druhý zůstane uložen ve škole. Škola nabídne rodičům pomoc při řešení situace.

Žáci jsou obecně seznámeni s případem, který nastal a upozorněni na závažnost držení a užívání návykových látek na půdě školy, ale i mimo ni. Třída, v níž se problém objevil, bude neustále monitorována.

Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou nebo alkoholem nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy.

Další možné situace

Žák je v ohrožení života

Zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován žákem, neprodleně poskytne první pomoc, zavolá rychlou záchrannou službu 155 a informuje vedení školy, které neprodleně podá zprávu zákonným zástupcům žáka.

Důležité kontakty

Policie – 158

Hasiči – 150

Záchranná služba – 155

Tísňové volání - 112

Linka bezpečí (nonstop, zdarma)

Tel: 800 155 555, pro děti zdarma 116111

Rodičovská linka linky bezpečí

Tel: 283 852 222 (po: 13:00 – 16:00, stř: 16:00 – 19:00)

Krizové centrum linky bezpečí

Tel: 266 727 953, 266 727 955, 266787979 (po – pá: 8:00 – 16:30)

Centra primární prevence pro Olomoucký kraj

název centra	adresa centra	náplň centra	webové stránky
Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Ol. kraje	U Sportovní haly 1a, 779 00 Olomouc	poskytovaných diagnostických, intervenčních a metodických služeb	www.ppp-olomouc.cz
P-centrum	Laffayetova 9, 772 00 Olomouc	sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	www.p-centrum.cz
Sdružení D	třída 17. listopadu 43, 772 00 Olomouc	sociální prevence (šikana, drogové závislosti)	www.sdruzenid.cz
Sdružení Podané ruce o.s., oddělení Walhalla	Sokolská 48, 77900 Olomouc	nealkoholové drogy, ohrožená mládež, gambling, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování	www.podaneruce.cz
Kappa - help	nám. Přerovského povstání 1, 750 02 Přerov	preventivní aktivity pro děti a mladé lidi	www.kapp-help.cz
KHS Olomouckého kraje se sídlem v Olomouci - Územní pracoviště Přerov	Dvořákova 75, 750 11 Přerov	primární prevence	www.khsolc.cz
Kontaktní a krizové centrum Přerov	Kosmákova 44, 750 01 Přerov	primární prevence	www.kapp-help.cz

Soukromá základní škola Dobré nálady, školská právnická osoba

adresa školy: Vančurova 713/4, Olomouc, 779 00

sídlo organizace: Jílová 532/8, Olomouc, 779 00

tel: 585 205 917, info@zsdobrenalady.cz, www.zsdobrenalady.cz

Kontaktní a krizové centrum Hranice	Skalní 1059, 75 301 Hranice	primární prevence	www.kapp-help.cz
RES-SEF	Zábřežská 786/20, 787 01 Šumperk	nízkoprahové kluby pro problémovou mládež	www.res-sef.cz
RES - SEF (pobočka Mohelnice)	Lidická 727/2, 789 85 Mohelnice	nízkoprahové kluby pro problémovou mládež	www.res-sef.cz
Kontaktní centrum KRÉDO	Polská 1/82, 787 01 Šumperk	kontaktní centrum pro drogově závislé	www.pontis.cz
NZDM Rachot	Generála Krátkého 3a, 787 01 Šumperk	terénní program, nízkoprahový klub, preventivní programy	www.pontis.cz